

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

www.posner-law.co.il | office@posner-law.co.il

טל': (972) 02-6426666 | פקס: (972) 02-6795050

בית אמות הר חוצבים, רחוב קרית המדע 11, ת.ד. 45152, ירושלים 9777611

Beit Amot Har Hotzvim, 11, Kiryat HaMada St., P.O. BOX 45152, Jerusalem 9777611, Israel

דיני פיצויים - וניכויים

השתלמות בנוזיקין, הסיוע המשפטי, 19.1.2026

נתנאל פוזנר, עו"ד

תכלית התכליות?

1. השבת המצב לקדמותו: האמנם עדיין "תכלית התכליות"?

2. הרתעה יעילה: תכלית מתחרה; החשיבות שהמזיק יישא במלוא הנזק

3. אז מה היחס ביניהם?

א- בשלב קביעת הנזק – נראה שהבכורה עדיין נתונה להשבת המצב לקדמותו

ב- אבל בשלב הניכוי, נראה שנוצר שינוי וקיימת עדיפות דווקא לכך שהמזיק יישא במלוא נזקו: 2278/16, מלכה יונה

אך למה הדיון הזה חשוב לפרקטיקה?

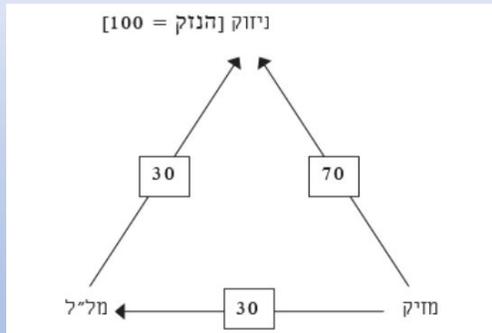
התשובה טמונה בדיני הניכויים

הבסיס לניכוי?

1. **נטל הקטנת הנזק:** חובת הניזוק לפנייה לביטוח הלאומי (חובה מצומצמת)

2. **"המשולש הקדוש"**

- א- משולש יחסים מזיק-ניזוק-מל"ל (מיטיב), הכולל זכות שיבוב למל"ל (סי' 328)
- ב- הגשמת תכליות "השבת המצב לקדמותו", הרתעה יעילה ואי פגיעה במיטיב
- ג- השבת המצב לקדמותו: הניזוק זוכה למלוא הנזק (70 מהמזיק ו-30 מהמל"ל)
- ד- הרתעה יעילה: המזיק נושא במלוא הנזק (70 לניזוק ו-30 למל"ל)
- ה- המל"ל (והקופה הציבורית) לא נפגע (משלם 30 לניזוק, ומקבל 30 מהמזיק).

הבסיס לניכוי: "אין שיפוי – אין ניכוי"

3. **נקודות מהותיות:**

- א- חריג אמיתי: תביעת מעביד (או רכב מעביד): ניכוי ללא שיפוי (סי' 82 לפקנ"ז); רציונל: מעין "ביטוח" של המעביד;
- ב- חריג מדומה: הסדרי שיבוב חלופיים: הסכמים (דנ"א אררט וע"א רוזנטל) או סעיף 328א (ותיקון 102)
- ג- "המשולש ושברו": היעדר התאמה בין צלעות המשולש, 25%, "ניכוי רעיוני", היעדר שיפוי וכיו"ב.

אז מה וכמה מנכיס?

אקטואריה זה לא רק "מתמטיקה": תבדקו את חוות הדעת האקטואריות

1. חקירות: מעבר לחשיפת "אי-דיוקים", מונע הגשת חוות דעת "מעודכנת" בסיכומים.

2. "בדיקה עובדתית" של נתוני חוות הדעת

3. "בדיקה משפטית"

1. זכאות לגמלה כתוצאה מהתאונה ונכויות מעורבות (המוסד לביטוח לאומי נ' כלל)

2. התאמה לקביעות בהליך השיפוטי, זכאות לגמלה עתידית ותקנות הצמצום בהשתכרות

3. ניכוי מן הניכוי

4. חריג ה-25%

5. ניכוי רעיוני

4. "בדיקה מתמטית": "ניכויי כפל"; ואם יש ספק – תבדקו (כולל באמצעות אקטואר)

5. תועלת: מאפשר לחסוך ניכויי יתר שמגיעים לעיתים לעשרות ומאות אלפי ₪ (וגם יותר מכך).

בדיקה עובדתית

1. "Fact Check":

1. תאריך הלידה.
2. גובה הקצבה: האם התקבלה קצבה אחרת לפני התאונה (ואם כן, האם הייתה אמורה להמשיך)? האם כל הסכום שמנוכה משולם בפועל?
3. סוג הקצבה (למשל, לא קצבה בעין) וסוג הלוחות באמצעותם נעשה ההיוון (ריבית היוון 3%; בנוסף, ניכוי לפי לוח נכות כללית > ניכוי לפי לוחות נכות מעבודה)

2. בדיקת סכומי העבר: לדרוש ולבדוק את האישורים עליהם מסתמכים (ניכויי חובות? הפרשים? סכומים לא נכונים?)

3. קריאת חוות הדעת ווידוא שאין ניכוי יתר:

אינו נוהג בעצמו				סטטוס
זקוק לכסא גלגלים				
סוג רכב	גובה הקצבה	היוון עד גיל 18	היוון מגיל 18 ואילך	סה"כ
עד 1300 סמ"ק	1,789	99,662	344,041	443,703
עד 1800 סמ"ק + הגנה כוח	2,462	137,153	473,465	610,618
עד 2000 סמ"ק	2,587	144,117	497,504	641,620
מעל 2000 סמ"ק	3,183	177,319	612,120	789,439
רכב עם אביזרים מיוחדים ששוויים עד ₪ 100,000	3,614	201,329	695,005	896,334

2	תוצאות החישוב האקטוארי (בש"ח) – לגבי הקצבות עד גיל 18
2.1	היוון קצבות ניידות בעתיד עד גיל 18: 201,329
2.2	שערך הקצבות בעבר, עד מועד ההיוון: 119,462
	סה"כ קצבות ניידות ששולמו: 6,722
	הפרשי הצמדה בינים: 126,184
3	סה"כ קצבת ניידות: 327,513
4	היוון קצבות ניידות בעתיד, מגיל 18 עד גיל 45:
4.1	רצ"ב נספח א' בו מפורטות הקצבות לגבי מוגבלת בניידות בשיעור 80% לפחות, בכל האפשרויות וכן היוון.

4. פנסיה: פנסיה חדשה/ישנה/תקציבית; יש דרישת תשלום/חובת החזר?

בדיקה משפטית

1. זכאות לגמלה כתוצאה מהתאונה ונכויות מעורבות

א- כלל: הניכוי חל רק על הגמלה שנובעת מהתאונה (למשל: גמלת נכות מעבודה שלא מהתאונה לא מנוכה)

נכות שלא מהתאונה – נכות משוקללת מלאה

ב- נכויות מעורבות (מהתאונה ולא מהתאונה):

נכות משוקללת מלאה

• ניכוי לפי המוסד לביטוח לאומי נ' כלל:

• קשיים בחישוב: נכות רפואית או תפקודית (מלאה או מוגבלת לתקנה 15)? נכות נומינלית או משוקללת?

• הוכחת הנכויות: מומחים מטעם בית המשפט או קביעות המל"ל?

• ההבחנה בין קביעת נכות שונה בבית המשפט, לשלילת קשר סיבתי

• האם אותה נוסחה תחול גם על ניכויים מסוגים אחרים?

ג- זכאות לגמלה קודמת או נפרדת: האם ראוי לנכות? וכמה?

בדיקה משפטית (2)

2. התאמה לקביעות בהליך השיפוטי

א- קיצור תוחלת חיים: ניכוי לפי נתוני בית המשפט עם גג עליון של תקנות המל"ל

[הערה: השוני נובע משימוש בשיטות חישוב שונות לצורך חישוב הפיצויים והניכויים] **ובקצבת שארים?**

ב- חזקת ההמשכיות: חזקה עובדתית (ביחס לגמלאות המשולמות כיום), וכן חזקה משפטית (ביחס להיעדר התייחסות לשינויים עתידיים, גם אם צפויים, בסכומי הגמלאות).

ג- זכאות לגמלה עתידית:

- אין חזקת המשכיות על פי הזכאות הנוכחית, ולכן יש לוודא התאמה לקביעות המהותיות של בית המשפט (דרגת נכות, צרכים וכיו"ב).
- למשל: גובה קצבת השר"מ העתידית צריך להתאים **למגבלות התפקודיות שנקבעו על ידי בית המשפט**. טענה ש(א) לא צריך עזרה, ו-(ב) קצבת שר"מ של 188% (או להיפך: ש(א) צריך עזרה מלאה, ו-(ב) אין זכאות עתידית לשר"מ כלשהו) **הינן טענות סותרות**.
- מענק נכות מעבודה: הזכאות לפי נוהל המל"ל. במקרים רבים מנוכה (בלי דיון) אבל לפחות במקרה אחד ללא ניכוי המענק.
- פנסיה: הניכוי מותנה **בזכות שיבוב**: **מלכה יונה**, והתיקון לתקנון הפנסיה הוותיקה

בדיקה משפטית (3) – זכאות לגמלת נכות כללית

2. התאמה לקביעות בהליך השיפוטי

ג- זכאות לגמלה עתידית: [...]

- קצבת נכות כללית: הדוגמא הנפוצה ביותר (חלק ניכר מתביעות קטינים); כשלא מדובר בקטין – פשוט תגישו ותגלו (נטל הקטנת הנזק). **בדיקת תנאי הזכאות:**
  - תושבות
  - הכנסה בפועל מתחת לרף: סוגיה היפותטית אצל קטינים; רלוונטי גם לאחר זכאות לעניין גובה הקצבה (חוק לרון)
  - נכות רפואית: נקבעת בהתאם למומחי בית המשפט; לשים לב: מספיקה נכות של 40% בתנאי שבאחד הליקויים נקבעה נכות של 25% (אחרת: נדרשים 60% נכות).
  - דרגת אי כושר:
- דרגת אי כושר עתידית: בהתאם לקביעות בית המשפט
- צמצום בכושר ההשתכרות של לפחות 50%: בדר"כ נבחן לפי שכר הניזוק בפועל, אבל אצל קטינים (או שכר נמוך) – **תקנות הצמצום בהשתכרות**

בדיקה משפטית (4) – תקנות הצמצום בהשתכרות

2. התאמה לקביעות בהליך השיפוטי

ג- זכאות לגמלה עתידית: [...]

• תקנות הצמצום בהשתכרות:

6. מבוטח שלא חלה עליו תקנה 3, או שלא היתה לו הכנסה בתקופה הקובעת, או שהכנסתו בתקופה זו לא הגיעה למינימום המפורט להלן, ייראה כאילו הכנסתו היתה –

(1) אם בידו תעודה על תואר אקדמי או תעודת הסמכה לעסוק במקצוע, שמסלול הלימודים שלו נמשך 3 שנות לימודים על-תיכוניים לפחות – 110% מהשכר הממוצע;

(2) אם בידו תעודת בגרות או תעודת גמר ממשלתית לאחר שסיים 3 שנות לימודים על-יסודיים לפחות במסלול לימודים מקצועי, או 4 שנות לימודים על-יסודיים לפחות במסלול לימודים עיוני – 90% מהשכר הממוצע;

(3) בכל מקרה אחר – 75% מהשכר הממוצע.

- ההתייחסות היא לשכר הממוצע לפי חוק של המל"ל, שנמוך בכמה אחוזים מהשכר הממוצע בלמ"ס
- המשמעות היא שבתביעת קטינים (ללא בגרות, או תואר), בסיס השכר הוא 75% מהשכר הממוצע, ולכן לצורך זכאות לגמלת נכות כללית נדרש להרוויח מתחת ל-37.5% מהשכר הממוצע של המל"ל.

דוגמת הצמצום בהשתכרות

דוגמא לשימוש בתקנות הצמצום בהשתכרות :

נכויות :

מומחה בימ"ש 50-52% נכות ;
פסיכיאטר : 5-15% נכות ;
נכות משוקללת : 52.5-59.2%

נתונים :

שכר ממוצע מלי"ל : 10,428 ₪ ;
שכר ממוצע למ"ס : 11,436 ₪ ;
ניזוק קטין

חיסכון של מאות אלפי ₪

2. תוצאות החישוב

<u>דרגת אי כושר</u>	<u>שיעור הצמצום בכושר ההשתכרות</u>	<u>גובה הקצבה החודשית במועד ההיוון</u>	<u>גובה הקצבה החודשית החל מ- 01/01/2022 נכון למועד ההיוון</u>	<u>גובה הנזק</u>
60%	55%-50%	₪ 1,908	₪ 2,287	₪ 446,623
65%	65%-56%	₪ 2,027	₪ 2,406	₪ 470,044
74%	74%-66%	₪ 2,242	₪ 2,621	₪ 512,634
100%	75% לפחות	₪ 3,321	₪ 3,700	₪ 776,456

מסקנה: (1) קבלת קצבה מותנית בהשתכרות נמוכה מ-5,214 ₪ (45.6% משכר למ"ס) <= שיעור גריעה של 54.4%

(2) לפי תקנות הצמצום בהשתכרות (שכר של 75% מהשכר הממוצע) : קבלת קצבה מותנית בהשתכרות נמוכה מ-3,910.50 ₪ <= שיעור גריעה של 65.8%

בדיקה משפטית (5)

3. ניכוי מן הניכוי

- א- קצבת זקנה ותוספת וותק
- ב- מס בריאות, ארגון נכים וביטוח סיעודי: מחלוקת פסיקתית; ניכוי "נטו" או "ברוטו"?
- ג- שכ"ט והוצאות במל"ל: מחלוקת פסיקתית – הוצאות הקטנת נזק למול הגבלת שכ"ט בפלת"ד

4. חריג ה-25%

- 1. רלוונטי במקרה שהתביעה נבלעת (או כמעט ונבלעת); תוודאו הודעה למל"ל
- 2. הצדקה בעייתית לאור הסדר השיפוי החיצוני, אבל חל לאור הפסיקה (כולל על תיקון 102)
- 3. לא חל ברכב מעביד, כולל בתאונת עבודה של ניזוק עצמאי (הצדקה בעייתית).

5. ניכוי רעיוני:

- 1. חל רק בנכות מעבודה, ובתביעה כנגד המעביד.
- 2. אין ניכוי רעיוני על תביעת ניזוק למל"ל שהתיישנה.
- 3. ביחס לעתיד: לא "ניכוי רעיוני", אך ייתכן שיש צורך בהקפאה או הפחתה בגין היעדר עמידה בנטל הוכחת הנזק.

בדיקה "מתמטית"

ניכויי כפל לעבר ולעתיד : ניכוי נפוץ בחוות דעת אקטואריות

א- המקור : שוני בין דרכי חישוב הניכויים : לעבר – לפי הנתונים בפועל ; לעתיד – לפי תקנות ההיוון

(שנים מלאות בלבד : תקנה 3(ב)(2) "חלפו פחות מששה חדשים מאז יום ההולדת האחרון ייקבע הגיל לפי יום

ההולדת האחרון ; חלפו ששה חדשים או יותר מאז יום ההולדת האחרון, ייקבע הגיל לפי יום ההולדת הבא")

ב- המשמעות : ניכוי כפול של אותה גמלה לעבר ולעתיד או ניכוי גמלאות בתקופה בה אין זכאות :

• **דוגמא 1 :** ניזוק בן 26 וחודשיים במועד ההיוון, ומקבל קצבה של 2,989 ₪ לחודש : **ניכוי כפול של 5,978 ₪**

1.	מועד ההיוון: 30.6.2019.
7.	קצבת נכות כללית לנכה לחודש יוני 2019: 2,989 ₪ (קצבת עידוד- לאחר ניכוי בגין הכנסות)
8.	הנכה יליד 9.5.1993 בן 26 ביום ההיוון.

• **דוגמא 2 :** ניכוי קצבת נכות כללית לקטין – זכאות מגיל 18 ו-3 חודשים

1.3.	התבקשתי לחשב את חיוון קצבות הנכות הכלליות שו ונוגע עשוי לקבל בעתיד מהביטוח הלאומי, מהגיעו לגיל 18.
------	--

ג- אם יש ספק – תבדקו (ואם צריך – גם עם אקטואר)

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

www.posner-law.co.il | office@posner-law.co.il

טל': (972) 02-6426666 | פקס: (972) 02-6795050

בית אמות הר חוצבים, רחוב קרית המדע 11, ת.ד. 45152, ירושלים 9777611

Beit Amot Har Hotzvim, 11, Kiryat HaMada St., P.O. BOX 45152, Jerusalem 9777611, Israel

תודה לכולם

לחומרים נוספים ראו:

www.posner-law.co.il